

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-669-0-78>

SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL PROJECTS AS A DRIVER OF INTERNATIONAL SUPPORT FOR UKRAINE DURING THE WAR

НАУКОВІ ТА ОСВІТНІ ПРОЄКТИ ЯК ДРАЙВЕР МІЖНАРОДНОЇ ПІДТРИМКИ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Pavlyshyn L. V.

*Candidate of Historical Sciences,
Associate Professor at the Department
of History of Hungary and European
Integration,
SHEE «Uzhhorod National University»
Uzhhorod, Ukraine*

Павлишин Л. В.

*кандидат історичних наук,
доцент кафедри історії Угорщини
та європейської інтеграції,
ДВНЗ «Ужгородський національний
університет»
м. Ужгород, Україна*

Наявні національні та міжнародні науково-освітні ініціативи відіграють критичну роль у гуманітарній та гуманітарно-інституційній підтримці України під час війни: збереження наукового потенціалу, мобілізація фінансування, відбудова та інтеграція в європейські та глобальні освітні ланцюги. Війна вплинула на науково-освітню сферу: вимушені переміщення кадрів, зменшення ресурсів, руйнування інфраструктури. Міжнародна підтримка через освітні та наукові ініціативи дозволяє: зберегти та відновити науковий потенціал; підтримати навчальні заклади та студентів; стимулювати інновації, які допомагають у відбудові та стабілізації.

Активні міжнародні науково-освітні ініціативи, у яких бере участь Україна:

- Horizon Europe (Горизонт Європа) 2021–2027: Дослідження та інновації, модернізація промисловості. Програма передбачає фінансування наукових досліджень, інновацій та міжнародних консорціумів; підтримує співпрацю з європейськими партнерами через гранти, пілотні програми та проекти. Можливості для України: участь українських університетів, НАН України та дослідницьких центрів у спільних проектах, можливість доступу до передових дослідницьких напрямів [5].

- Erasmus+ (Еразмус+) 2021–2027: Міжнародна мобільність, освітні партнерства, молодіжні та спортивні проекти. Програма підтримує мобільність студентів та викладачів, партнерство між закладами вищої освіти, проекти з модернізації навчання та підвищення якості освіти. Можливості для України: підтримка академічної

мобільності, подвійне дипломування, спільні навчальні програми, підвищення конкурентоспроможності українських закладів освітньої системи. Програма має на меті підтримку освітнього, професійного та особистісного розвитку громадян ЄС і поза його межами задля внеску до стійкого зростання, якості робочих місць і соціального згуртування, для розвитку інновацій та посилення європейської ідентичності [11].

- International Visegrad Fund (IVF) – Scholarships, Fellowships: підтримка міжрегіональної співпраці у Центральній та Східній Європі, обміни, семінари, наукові та освітні проекти. Можливості для України: дослідницькі та наукові стипендії, можливості наукового обміну та спільних проектів з країнами V4; інтеграція українських дослідників у регіональний науковий простір. На офіційному сайті Вишеградського фонду представлено інформацію про доступні стипендіальні та грантові програми [8].

- Creative Europe: 2021–2027. Підтримка культури та креативних секторів у сфері культурної індустрії: кіно, театр, музика, література. Це головна рамкова програма Європейського Союзу, спрямована на підтримку культурного, креативного та аудіовізуального секторів [3].

- Наукові гранти Domus Creative, Domus Homeland, Domus Spring Hungary, Domus International Conference Participation та Domus Book Publishing від Угорської академії наук для угорських вчених за кордоном [5].

- ERA4Ukraine та ініціативи для дослідників. Портал EURAXESS створив спеціалізований хаб для підтримки українських науковців, які постраждали від війни. Science4Refugees: Надає доступ до дослідницьких стажувань та робочих місць у європейській науковій спільноті.

- Copernicus Stipendium: Академічна мобільність та професійний розвиток (Гамбург, Німеччина). Програма орієнтована на студентів із країн Східної Європи, Центральної Азії та Північної Африки. Пріоритет надається талановитим студентам із соціально активною позицією, які не мають фінансової можливості самостійно оплатити навчання за кордоном [10].

Роль державних інституцій України у координації міжнародних проектів є стратегічно важливою для інтеграції країни до Європейського дослідницького простору та Європейського простору вищої освіти. Міністерство освіти і науки України координує участь закладів освіти та наукових установ у міжнародних програмах (підготовка заявок, відповідність вимогам грантів, управління фінансуванням). Воно забезпечує фінансування та розвиток інфраструктури для участі у програмах «Горизонт Європа», організовує роботу Національних

контактних пунктів, супроводжує представників України у програмних комітетах, а також очолює переговори щодо євроінтеграційних аспектів науки та освіти. Національна академія наук України веде координацію наукових підрозділів, формує консорціуми та заявки на міжнародні наукові проекти, забезпечує безпосередню участь наукової спільноти у міжнародних програмах. Академія підтримує міжакадемічні та міжнародні зв'язки з провідними науковими установами світу, залучає українських вчених до програм «Горизонт Європа» та Euratom, а також створює офіси підтримки грантової діяльності для консультацій і супроводу дослідників. Через національні контактні пункти НАН сприяє підвищенню ефективності участі України у міжнародних проектах та веде активну наукову дипломатію, представляючи країну у глобальних професійних об'єднаннях. Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО) відповідає за гармонізацію українських освітніх стандартів з європейськими, впроваджує проекти, спрямовані на розвиток культури якості та інтернаціоналізацію освіти. Агентство працює над приведенням процедур акредитації у відповідність до стандартів ESG 2015, залучає міжнародних експертів до оцінки освітніх програм, а також реалізує проекти Erasmus+ та ініціативи «зеленої» трансформації вищої освіти. НАЗЯВО активно співпрацює з іноземними акредитаційними агентствами, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності українських закладів вищої освіти на міжнародному рівні.

Міжнародні освітні та наукові ініціативи активно сприяють інтеграції України у європейський простір, забезпечуючи доступ до грантів, стипендій та програм мобільності. МОН формує політику та фінансові рамки міжнародної співпраці, НАН реалізує науковий потенціал через участь у міжнародних проектах, а НАЗЯВО забезпечує відповідність української освіти європейським стандартам та підвищення її якості, що разом сприяє ефективній інтеграції України у глобальний освітній та науковий простір. Завдяки цим можливостям українські студенти, дослідники та фахівці отримують ресурси для навчання, стажувань та розвитку, що зміцнює науково-освітню спільноту країни.

Література:

1. Грантовий гід 2026: 46 програм для науковців, бізнесу, IT та ГО – GetGrant Service. URL: <https://getgrant.ua/hrantovyy-hid-2026/> GetGrant Service. (Дата звернення: 18.03.2026).
2. Звіт про виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом за 2025 рік: 174 с. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/>

wp-content/uploads/Zvit-pro-vykonannya-Ugody-proasotsiatsiyu-za-2025-r.pdf. (Дата звернення: 17.03.2026).

3. Міжнародні партнери Creative Europe Ukraine. URL: https://creativeeurope.in.ua/news/miznarodni_partneri (дата звернення: 15.03.2026).

4. Міжнародні програми для науковців, викладачів та здобувачів, гранти. URL: <https://mmqaph.nuph.edu.ua/miznarodni-programi-dlja-naukovciv-vikladachiv-ta-zdobuvachiv-granti/> (Дата звернення: 15.03.2026).

5. Наукові гранти DOMUS. URL: <https://mta.hu/domus-osztondij/adomus-osztondij-105505> (Дата звернення: 15.03.2026).

6. Національна академія наук України в 2020–2025 роках. Основні підсумки / НАН України. Київ : Академперіодика, 2025. 202 с.

7. Національна академія наук України. Статут Національної академії наук України (нова редакція): постанова Загальних зборів від 27.05.2021 № 1, зареєстровано Міністерством юстиції України 21 лип. 2021 р., наказ № 2591/5. Київ : Національна академія наук України, 2021.

8. Офіційний веб-сайт International Visegrad Fund. URL: <https://www.visegradfund.org/> (Дата звернення: 17.03.2026).

9. Офіційний вебсайт Європейського Союзу. URL: <https://euraxess.ec.europa.eu/ukraine/ukrainian> (Дата звернення: 17.03.2026).

10. Офіційний веб-сайт програми Copernicus Stipendium. URL: <https://copernicusstipendium.de/> (Дата звернення: 17.03.2026.)

11. Про програму Erasmus+. Офіційний веб-сайт Європейського Союзу. URL: <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/about-erasmus/what> (Дата звернення: 17.03.2026).

12. Про Програму Еразмус+ 2021-2027: опис, участь України та допомога ЄС під час воєнного стану. URL: https://erasmusplus.org.ua/wpcontent/uploads/2026/03/participation-of-ukrainein-eu_2021_2027_march_2026.pdf (Дата звернення: 18.03.2026).

13. Річний звіт Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти за 2024 рік [Електронне видання] / заред. А. Бутенка, О. Єременко, Н. Стукало. Київ : Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, 2025. 154 с.